

Anu Masso (Tartu Ülikool), 2011

E-kursuse "Meedia ja kommunikatsiooni uurimismeetodid II" materjalid

Aine maht 3 EAP

Anu Masso (Tartu Ülikool), 2011

**I tunniülesanne:
Intervjuu valim ja kava**

Nimed:

Valdkond: Eurole ülemineku tõlgendused Eesti noorte seas.

Osa 1. Sõnastage 1 uurimisküsimus.....

Määratlege vastajate-rühmad erinevate valimi strateegiate korral?

- Homogeenne valim
- Kontrastsete juhtumite valim
- Tüpoloogiatel põhinev valim
- Valim "Lumepalli" meetodil

Osa 2. Sõnastage 2 intervjuu põhiküsimust ja vähemalt 2 abiküsimust.

1. Kirjeldav küsimus.....

- *abiküsimus 1*.....

- *abiküsimus 2*.....

2. Tõlgendav küsimus.....

- *abiküsimus 1*.....

- *abiküsimus 2*.....

II tunniülesanne: Intervjuerimine

Nimed:

Valdkond: narkoennetuslik kommunikatsioon koolides. Järgnevad katkendid on pärit Tartu koolilastega tehtud intervjuudest. Palun tooge välja vähemalt 5 kohta, kus on eksitud aktiivse kuulamise põhimõtete vastu ning püüdke sõnastada ümber intervjueri küsimused.

Kas Sulle on narkootikume pakutud?

- *Otse...vist ei ole*
- Kas Sul endal on piisavalt informatsiooni narkootikumide kohta? Arvad, et tead kõike, mida teadma peaks?
- Ei
- Aga midagi ikka tead?
- *Jah*
- Kust see info pärit on?
- *Koolist ja...*
- Kas kodus ka räägitakse?
- *Ei...mu ema pole mulle rääkinud...aga noh, ikka ju kirjutatakse ka väga palju sellest...mitte aint koolist*
- Nii et meediast ka?

Milline on sinu ettekujutus inimesest, kes kasutab rohkem narkootikume, on sõltlane?

- *Nagu Jüri. Ta näeb positiivne välja. Käib ja särab igal pool, on oma eluga rahul*
- Aga mida sina sellest arvad?
- *Mul ükskõik, kuni ta mulle võlgu ei ole*
- Mida muidu, arvad narkootikumidest?
- *Liigub igat asjanarkootikumid on no suhteliselt kõik pahad ja ega ei tarvita ka eriti*

Aga mis sa arvad, miks noored üldse lähevad sellistele üritustele, mis on väljareklaamitud nagu sellised narkopreventsiooni üritused?

- *Et kas sa mõtled, et neid tõmbab just see narko...*
- Ei ma et, ma arvan, et see ei tõmba, aga kas neile tuleb üldse meelde see?
- *Ma ei tea...ma arvan, et rohkem tuleb see vast meelde just neile, kes nagu ongi selle peal väljas, et narkootikumi saada, aga need, kes pööravad rohkem nagu tähelepanu sellele, et mis nagu avalikult toimub...*
- Ma mõtlen, et kui ta on välja kuulutatud narkootikumide vastasena ja...kas ta teenib seda eesmärki üldse?
- *Et kas ta tõesti aitab kaasa sellele, et...*

**III tunniülesanne:
Intervjuu analüüs**

Nimed:

Osa 1. Kodeerige etteantud tekst ning looge “koodipuu”, mis sisaldab erinevaid koode:

- 1. Analüütiline kood.....
    - 1.1. Kirjeldav kood.....
    - 1.2. Kirjeldav kood.....
  - 2. Analüütiline kood.....
    - 2.1. Kirjeldav kood.....
    - 2.2. Kirjeldav kood.....
- Jne...

Osa 2. Milliste analüütiliste koodide alusel võiks luua tüpologia? Kuidas võiks tüüpe nimetada?

	Kood 1.1.	Kood 1.2. .....
Kood 2.1.	Tüüp 1	Tüüp 2 .....
Kood 2.2.	Tüüp 3	Tüüp 4 .....

Standardiseerimata intervjuu. Intervjuu valim. Intervjuu kava.

Meedia ja kommunikatsiooni uurimismeetodid

Anu Masso, lektor (PhD)

Tiiu Taur, assistent (MA)

Kevadsemester 2011

- 10.02 Standardiseerimata intervjuu, intervjuu valim ja intervjuu kava.
  - Loeng ja ettevalmistus kodutöö A osaks (intervjuu kava).
  - Tunniülesanne.
- 17.02 Intervjueerimine ja aktiivse kuulamise oskused.
  - Intervjuu kavade konsultatsioon.
  - Loeng ja ettevalmistus kodutöö B osaks (intervjueerimine).
  - Tunniülesanne.
- 03.03 Intervjuude analüüs
  - Loeng ja ettevalmistus kodutöö C osaks (intervjuude analüüs).
  - Tunniülesanne.

Iseseisvad tööd ja tähtajad

- 4. iseseisev töö (standardiseerimata intervjuu ja analüüs), max 17 p, sh
  - A intervjuu kava grupidööna (tähtaeg 14.02)
  - B intervjuu läbiviimine individuaaltööna (tähtaeg 28.02)
  - C intervjuude analüüs individuaaltööna (7.03, max 5p)
  - D seminarides osalus ja tunniülesannete täitmine (kokku 2p):
    - Intervjuu valim ja kava (max 1p)
    - Intervjueerimine (max 1p)
    - Intervjuu analüüs (max 1p)
- NB! Tunniülesandeid pole võimalik “järele teha”

4. kodutöö A osa

- Moodustada grupid (soovitav 4 inimest)
- Vastavalt lähte-teemale (vabalt valitud teema) tuleb grupiga:
  - Määratleda süvaintervjuuks sihtrühma esindajate leidmise põhimõtted, st teha valimi strateegia (nt ei tohi intervjuuerida suvalist ettejuhtuvat kaastudengit);
  - Sõnastada uurimisküsimused;
  - Koostada vastavalt uurijaküsimustele semistruktureeritud intervjuu detailne kava s.t. küsimused, mida küsida vastajatelt (k.a. abiküsimused);
  - Parandada koostatud kava vastavalt õppejõu tehtud märkustele ja esitada vajadusel uuesti.

Tähtajad ja tööde esitamine

- Üleslaadimise tähtaeg: **14.02.**
  - NB! Hilinenud tööde eest automaatselt 2 punkti maha
- Tööd üles laadida kursuse kodulehele moodle.ut.ee.
- Õppejõud kirjutab töö faili sisse omapoolsed kommentaarid ja algusse resümees, kas a) kavaga võib minna intervjuud tegema, b) kava tuleb parandada ja uuesti üles laadida (uus tähtaeg: 21.02).
- Parandatud tööd saadaval samas foorumis kursuse kodulehel moodle.ut.ee.

5.kodutöö B osa

- Intervjuudest tuleb teha üleskirjutus ning need üles laadida kursuse kodulehele moodle.ut.ee.
- Üleslaadimise tähtaeg: **28.02.**
  - NB! Hilinenud tööde eest automaatselt 2 punkti maha.
- Õppejõud kirjutab töö faili sisse omapoolsed kommentaarid.
- Parandatud tööd saadaval samas foorumis kursuse kodulehel.

5.kodutöö C osa

- Kui kõik grupi liikmed on oma intervjuud tähtajaks üles laadinud, saate hakata tegelema intervjuude tekstide analüüsiga
- Iga grupiliige teeb KÕIGI oma grupi intervjuude tekstide analüüsi vabalt valitud aspektist (maht 5 lk).
- Analüüsid üles laetud failihaldurisse kataloogi “Analüüs” hiljemalt **7.03.**
  - Hilinenud tööde eest automaatselt 2 p maha!
- Moodle-sse üleslaetud kodutöödele lisatakse punktid ja vajadusel lühikommentaar sealsamas foorumis.

Metoodikad

- Standardiseeritud küsitlus

- Varasemate empiiriliste uuringute, teoreetiliste teadmiste vms baasil koostatakse küsimused ja vastusevariandid.
- Vastajad valivad esitatud vastusevariantide hulgast sobivaima(d).
- Eeldab uurimisinstrumentide valiidsust, st et küsimused mõõdaksid soovitatavat (mh pakutud vastusevariantide piisavus, mõõteskaala arusaadavus).

- Standardiseerimata intervjuu

- Urimisinstrumente ei tule eelnevalt täpselt määratleda, st intervjuueeritavad vastavad uurija esitatud küsimustele vabas vormis, vastusevariante pole ette antud.
- Vastaja on andmete loomisel aktiivses positsioonis, st tal on võimalik oma kogemusi kirjeldada vabas vormis. oma sõnadega.

Kvantitatiivse lähenemise korral võimaldavad standardiseeritud indikaatorid andmeid koguda suurelt hulgalt indiviididelt ning tulemusi arvuliselt analüüsida.

Kuivõrd Teid huvitab...

	Huvitab väga	Üldiselt huvitab	Ei tea, raske öelda	Eriti ei huvita	Ei huvita üldse
...sisepoliitika	5	4	3	2	1
...välispoliitika	5	4	3	2	1

Kas Teie poliitikahuvi on viimase viie aasta jooksul...

Kasvanud.....1

Jäänud samaks.....2

Vähenenud.....3

Ei oska öelda.....4

Intervjuu olemus

- Intervjuu on vabas vormis ja sundimatus õhkkonnas toimuv vestlus *uurija* ja *informandi* vahel.
  - Informant on isik (tihti teatud uuritava sihtgrupi liige), kes annab uurijale edasi informatsiooni huvipakkuva teema kohta.
- Intervjuu võimaldab saada infot uuritava teema kohta läbi informantide tõlgenduse, saada vahetut teavet inimeste tunnete, teadmiste, kogemuste kohta.
  - Kõrge usaldusväärsus – meetodi eeliseks on vastajate aktiivne positsioon info jagamisel.
  - Madal representatiivsus – statistiliselt esindusliku juhuvalimi tegemine on ebaotstarbekas, kuna analüüs pole formaliseeritav.

Kasutusvaldkonnad

- Intervjuu võimaldab töötada välja hüpoteesid, küsimused ja ülesanded edasisteks uuringuteks.
  - Intervjuu käigus ei otsita vastuseid küsimusele *kui palju*, vaid küsimustele *kuidas? miks?*
  - Kuidas intervjuueeritavad näevad oma enda reaalsust.
Thomas'e teoreem: *If men define situations as real, they are real in their consequences.*
- Süvaintervjuu abil töötatakse välja standardiseeritud küsitluse ankeedi küsimused või teoreetiliste probleemide selgitamise skeem.
  - Intervjuu võimaldab suurendada (kvantitatiivse vms) uuringu valiidsust.
- Võimaldab uudset uurimisteemat kirjeldada, püüda seda struktureerida ja mõtestada

Näide

- Selgitamaks välja noorte vaba aja veetmise praktikaid ning kaubanduskeskuste juures aja veetmise põhjuseid viidi läbi prooviintervjuud:
  - 2 kaubanduskeskuses aega veetva noorega, üks 18-aastane, teine 19-aastane.
- Selgitamaks välja lapsepõlvekodu olulisust raamatulugemise harjumuste kujunemisel viidi läbi süvaintervjuud:
  - 10 intervjuueeritavat olid valitud varasemas kvantitatiivuuringus osalemise ning sealt selgunud erineva lugemuse alusel.

1. Teema määratlemine

- Mida soovitakse teada saada? Sõnastatakse uurimuse eesmärk, probleemidering, st “uurija küsimused”.

2. Uuringu kavandamine

- Koostatakse intervjuu kava, st sõnastatakse “intervjuu küsimused”. Määratletakse valim ehk sihtgrupp.

3. Intervjuu läbiviimine

- Intervjuu kava korrigeeritakse peale prooviintervjuud.

4. Materjali viimine analüüsiks sobivale kujule

- Lindistatud intervjuudest tehakse sõna-sõnalised üleskirjutused ehk transkriptsioonid.

5. Tulemuste analüüs

- Kirjeldav analüüs, st kirjeldatakse vastaja poolt otseselt öeldud teksti, otsitakse ka teksti varjatud tähendusi.
- Tulemuste tõlgendamine algselt sõnastatud uurimisküsimuste ja varasemate teadmiste kontekstis

Ettevalmistamine

- Eesmärgi püstitamine
  - Millistele küsimustele soovime vastust leida?
- Valimi planeerimine
  - Millise sihtrühma kohta soovime infot?
  - Kuidas see sihtrühm jaguneb alarühmadeks (hoiakud, kogemus, sotsiaal-demograafiline taust)?
  - Milline valimi strateegia võimaldab hiljem tulemusi kõige informatiivsemalt võrrelda?

Intervjuu valim

- **Strateegiline valim**
  - Valim moodustatakse selliselt, et see on teatud iseloomulike tunnuste osas heterogeenne, teiste tunnuste osas homogeenne.
  - Esmalt valitakse välja teatud omadused, mis on teema seisukohalt olulised (*tavalised tunnused sugu, vanus, rahvus, nt üle 25-aastased eestlased*).
  - Edasi leitakse tunnused, mille alusel on uuritavad lihtsalt eristatavad, mis loovad valimis mitmekesisuse (*nt eri võõrkeelte õppijad*).
- **Valimi suurus**
  - Kuna eesmärgiks on mõista inimeste mõtlemis- ja tegutsemisviise, analüüsida intervjuueeritavate argumentatsiooniviiside mitmekesisust, siis on juhuvalimi tegemine ja andmete kogumine statistiliselt esinduslikult hulgalt informantidelt ebaotstarbekas.

Valimi strateegiad I

- Kontrastsete juhtumite valim
  - Uurimisküsimuse seisukohalt keskmisest veidi “intensiivsemad” juhtumid.
  - Toovad välja arvamuste variatiivsuse/universaalsuse (*nt võõrkeelte oskajad ja mitteoskajad, päevalehtede elektroonilise- ja paberversiooni lugejad, organisatsioonis hästi ja halvasti informeeritud*).
- Kriitiliste juhtumite valim
  - Uuritakse ühte referents-rühma, kuid eeldatakse, et annab maksimaalset informatsiooni ka teiste, kriitilisest piirist “üles”- või “allapoole” jäävate rühmade kohta (*nt reklaami vastuvõtt*).
- Homogeenne valik
  - Sihtrühm 1-2 omaduse poolest sarnane. Sobib teatud nähtuse põhjalikumaks kirjeldamiseks, põhjuslike seoste väljatoomiseks (*nt e-valijad pensionärid*).

Valimi strateegiad II

- “Lumepalli” meetod
  - Üksiktunnuste kaudu raskesti määratletav või raskesti kättesaadav sihtgrupp (*nt punkarite elustiil*).
  - Eeliseks on mugavus uuritavate leidmisel, puuduseks liialt ühetaoline valim (*nt kindel sõpruskond*).
- Tüpoloogiatel põhinev valik
  - Kogumi struktuurne jaotus võib olla eelnevalt teada (*nt organisatsiooni struktuuri teades hõlmata valimisse eri töötajate grupe*) või selgunud kvantitatiivsest uuringust teatud rühmad (*suure, keskmise ja väikese lugemusega*).
  - Valimisse sobivuse määratlemiseks esitada eelnev filterküsimus.

Intervjuude tüübid: struktureeritus I

- Mitteformaalne ehk vestluse tüüpi intervjuu
  - Toimuvad vabas vormis, pole kindlate teemade järgi organiseeritud, puuduvad organiseeritud, süstemaatilised küsimused.
  - Sellise vestluse tulemusi on raske analüüsida, mistõttu sobiv kasutada juhul, kui uuritav teema on täiesti tundmatu.
- Struktureeritud intervjuu
  - Seda tüüpi intervjuudes uurijad kasutavad intervjuu kava – spetsiifilist instruksioonide kogumit, mis juhatavad küsitlejaid küsimuste juurde.
  - Kõigile intervjuueeritavatele esitatakse samad küsimused, mistõttu võimalik intervjuusid hästi omavahel võrrelda.

Allikas: Arthur Asa Berger (2000)

Intervjuude tüübid: struktureeritus II

- Semistruktureeritud intervjuu
  - Intervjueerijad kirjutavad tavalised endale eelnevalt küsimuste nimekirja, mida informandilt küsida. Samas püütakse võimalikult palju struktureerimata intervjuudele omast juhuslikku kvaliteeti (*nt küsimuste sõnastus ja järgnevus on vaba*).
  - Puuduseks see, et eri intervjuusid ei saa üksüheselt võrrelda. Sobib selgitavas uuringus, nt täiendusena kvantitatiivsele uuringule põhjuslike seoste täpsustamiseks või leidmiseks.

Allikas: Arthur Asa Berger (2000)

Intervjuude tüübid: info andja

- Informandi-intervjuud
  - Infoandjaks on üksikud inividid. Peegeldatakse isiklike vahetuid või vahendatud kogemusi ja hoiakuid.
- Ekspertintervjuud
  - Info andjaks on oma ala asjatundjad, uuritakse hinnanguid, prognoose mingi teema hetkeseisu ja edasiste arengute jms kohta.
- Grupi-intervjuud
  - Infot annab indiviidide grupp. Nt fookusgrupi intervjuu - vabas vormis diskussioonid inimeste grupi poolt, juhitud moderaatori poolt, loodud selleks, et saada informatsiooni teatud teema kohta.

Intervjuu kava koostamine

- Eesmärgi püstitamine
  - Millistele “uurija küsimustele” soovime vastust leida?
- Intervjuu kava
  - Milliste alateemade kaudu võimalik kõige paremini soovivat teemat uurida?
  - Kuidas me ennast huvitavad küsimused väljendame nii, et me ei suunaks vastuste sisu ning et intervjuueeritav oleks valmis end “avama”?
  - Vältida tuleks mitut küsimust korraga, vastaja eest termini ära defineerimist, testi-tüüpi küsimusi ilma hilisemate kommentaaride võimaluseta (nt “kas-küsimused”).

Intervjuu kava elemendid

- Vestlus, küsimused-vastused
- Kirjalikud või suulised ülesanded
  - Näiteks nimekirja koostamine, reastamine, piltide valimine, joonistamine jne.
- Süstematiseemisharjutused
  - Näiteks paberitükkidele kirjutatud sõnade grupeerimine.
- Projektiivtehnikad
  - Näiteks ajalehetekstide kasutamine idee edasiandjana (nt kolaazide koostamine).
- Testid (koos kommentaaridega)

Teema alustamine

- Iga alateema juures lubada vastajal oma mõtteloogikat terviklikult välja tuua
  - Enne intervjuu põhiteemade juurde minekut võib vastajale esitada “soojenduseks” lihtsaid küsimusi (*nt tegevusala, möödunud päeva vms kohta*).
  - Vältige omapoolset märksõnade “etteütlemist”, laske need vastajatel sõnastada. *Nt küsida, mis vastajal seostub konkreetse alateemaga, paluda loetleda rida tunnuseid.*
  - Konkreetsemad alateemad võib ette anda pärast seda, kui on vastaja on oma argumentatsiooniloogika esitanud. St seejärel võib paluda täpsustada nii vastaja poolt väljatoodud kui intervjuu kavas olevate aspektide kohta.

Küsimuste tüübid 1

- Kirjeldavad küsimused
  - Kasutatakse intervjuu või kindla teema alustamiseks. Eesmärk on tundma õppida vastajat, tema väljenduslaadi, talle olulisi ning tähenduslikke asju.
  - Vastajal palutakse vabalt kirjeldada tema positsiooni, kogemusi, eri olukordi ja sündmusi.
  - Küsimused sõnastatakse otse ja lihtsalt, kuid konkreetselt, korraga vaid üks küsimus, välditakse eitavaid küsimusi.
  - Soovitav on siin näiteid-märksõnu meelde jätta (üles märkida), et neid hiljem abiküsimustes näidetena kasutada, neile tagasi viidata.

Millised on olnud Sinu kõige meeldivamad ja kõige ebameeldivamad kogemused...

Mida Sinu jaoks üldse tähendab...

Meenuta kõige viimast korda kui...

Küsimuste tüübid 2

- Tõlgendavad küsimused
  - Eesmärk avada vastaja arvamus, hoiakuid, veendumusi, väärtuseid, tõlgendusi.
  - Selleks küsitakse hoiakute põhjuseid, mõjutajaid, uuritakse kujunemise-muutumise protsessi, veendumuste “komponente”.

Mis Sulle ...juures meeldib ja mis ei meeldi?

Mis on Sinu arvates peamine põhjus, et...

Mis Sulle kõigepealt meenub seoses...Miks?

Siin on väike loetelu..., selle põhjal, mis Sa enne rääkisid. Vaatame nüüd iga teemat lähemalt...

Rääkisid enne...Kas see on tüüpiline...?

Projektiivtehnikad

- Assotsiatsioonid
  - Esimesena meenuvad sõnad/väljendid seoses teatud märksõna, logo, nimega vms.
  - Objekti seostamine pildi, värvi, persooniga etteantud valikust (nt *Kui Tartu ühistransport oleks loom, siis milline loom see Sinu meelest võiks olla?*).
- Lünklaused ja konstruktsioonid
  - Eesmärgiks on vastajaid stimuleerida mõtlema oma kogemustele ning neid välja ütleva.
  - Lõpetatakse etteantud lause, jutukestele lõpu mõtlemine, “jutumullide” täitmine, objektide grupeerimine,
- Kollaažid ja joonistused
  - Kasutatakse tundliku/raske teema või sihtgrüüni korral intervjuu abivahendina (nt lapsed).

Parim
sõber

Isa

Ema

Mina

Pompe
(koer)

Parim
sõber

Õde
Britta

Õe
mees

Perekond 5 a.tagasi

Ema

Isa

Isa
naine

Mina

Elu-
kaaslane

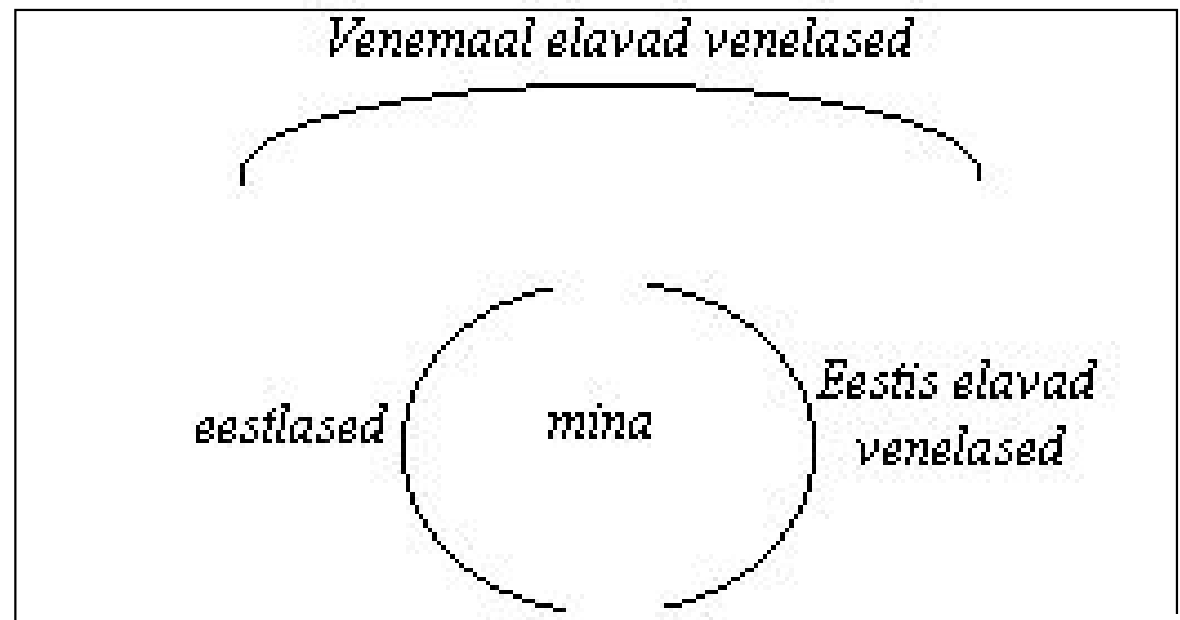
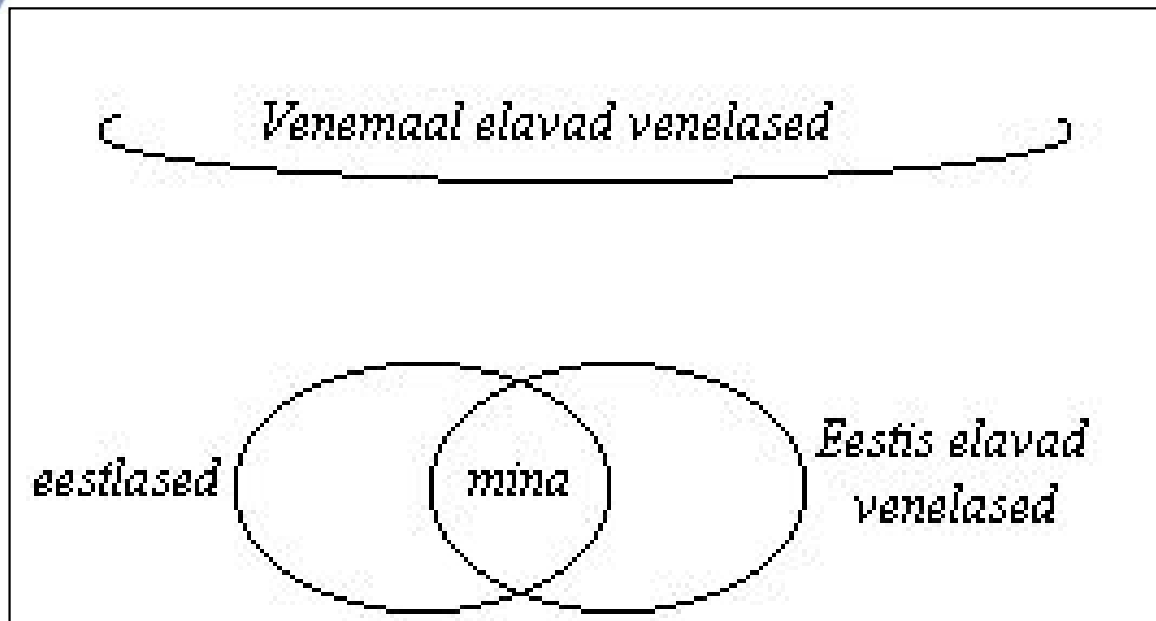
Õde
Karin

Õde
Britta

Õe
mees

Poeg

Perekond praegu

Allikas: Masso (1999)

Kava tüüpvead: teemad

1. Liiga kitsad küsimused (eeldatakse, et vastaja jagab uurijaga sama maailmapilti), vastajale ei jäeta ruumi oma kogemuse väljatoomiseks
  - *Kas juhtkond jääb Teie arvates töötajatele kaugeks?*
  - *Kas nõustute väitega, et tagasisidet töötulemuste kohta võiks olla rohkem?*
2. Liiga üldised ja kinnised küsimused, mis stimuleerivad vastama lühidalt ja pealiskaudselt (*ei/jaa, olen rahul, normaalne jne*), või millele vastamiseks vastaja ei ole ette valmistatud
  - *Kuidas Te hindate asutusesise info kättesaadavust?*
  - *Kas sinu arvates ministeerium täidab oma eesmärgi?*

Küsimused peaks olema piisavalt avatud, ülesanne võiks olla konkreetne, kuid mitte asja sisu puudutav.

- *Kirjeldage kõige positiivsemat ja negatiivsemat kogemust*
- *Millised olid esimesed kontaktid*
- *Kirjeldage kõige viimast korda kui...*
- *Kirjeldage teie arvates tüüpilist...*

Kava tüüpvead: sõnakasutus

- **Eeldatakse, et vastaja teeb nõ küsitleja töö ära**
  1. Kasutatakse “toorkujul” uurija-küsimusi, mis on vastajale keerukad vastata ja nõuaksid eelnevat teema “läbitöötamist”.
    - *Millist mõju avaldab lapseõlvekodu lugemisharjumuste kujunemisele?*
  2. Kasutatakse spetsiifilisi termineid
    - *Kuidas olete rahul avaliku ala kujundamisega oma elamupiirkonnas?*
  3. Küsimusse konstrueeritakse terminid, mis pole eelnevalt koos lahti mõtestatud
    - *Milline on sinu roll AIESECis, näiteks otsene ja kaudne tegevus organisatsiooni liikmena?*
  4. Kasutatakse mitte-neutraalseid väljendeid ja sõnu
    - *Millisel seisukohal te olete muulaste suhtes – kas neid on Eestis vähe või palju?*

Kava tüüpvead: “kvantitatiivsed” küsimused

- Küsitakse hinnanguid, sagedusi jms, mida saab tegelikult paremini kätte kvantitatiivuuringuga
  - *Kuidas hinnatakse tudengite seas Eesti teatri üldist taset?*
- Kasutada võib juhul, kui ....
  - ... need ei oma sisulist tähtsust, on mõeldud “soojenduseks”
  - ...neid kasutatakse stiimulina, et edasi vabalt vestelda
  - *Millal Te viimati teatris käisite? Meenutage viimast korda....*
  - *Milliste kanalite kaudu olete saanud infot teatrite/etenduste kohta?*
  - *Kas te olete juba saanud praktiseerida seda võõrkeelt, mida te praegu õpite?*

Kava tüüpvead: põhiteemade määratlemine

- **Vastaja mõttetööd suunav järjekord**
  - Hinnang enne, vahetu kogemus pärast
  - *Milline on teie suhtumine vähemusrahvustesse?.... Millised on teie kokkupuuted vähemusrahvuste esindajatega?*
  - Küsija pakub enne välja omapoolsed alateemad-näited vms ja alles siis küsib tähendust vastaja jaoks
  - *Millisena defineeriksid tänapäevast narkootikumide kasutamist. Kui elustiili, lõõgastumisvormi, haigust, protesti?*
- **Lasta vastajal kirjeldada oma kogemust, alles siis minna abistavate küsimuste juurde.**
  - *Meenutage inimesi, kellega olete viimasel ajal erinevates olukordades suhelnud. Mis rahvusest nad on olnud? Mis keeles olete suhelnud?*
  - *Inimesed on erineval arvamusel selle kohta, mida narkootikumide kasutamine tänapäeval tähendab, mis laadi nähtusega on tegemist? Mis on Sinu esimene mõtetus see on?*

Kava tüüpvead: hinnangulised küsimused

- **Kallutatud küsimus, st vastus sisaldub juba küsimuses**
  - *Kas teil kulub palju raha võõrkeele õppimisele?*
  - *Kas võõrkeelte õppimise protsessi jooksul on kuidagi muutunud teie eluvaade või eluviis?*
- **Situatsioon ja variandid määratletakse juba enne liialt konkreetselt, või vastupidi, liiga umbmääraselt ning küsitakse siis vastaja arvamust**
  - *Millise kolmest valikust üha kasvava narkootikumide tarbimise olukorras Eesti peaks valima: liberaliseeruda (Hollandi, Taani), karmistada (USA) või on praegune olukord piisavalt normaalne ilma, et tõsisemaid samme peaks ette võtma?*

Iseseisvaks lugemiseks

- Moodle's aine kodulehel:
  - Fail: Intervjuu_tutvustus

T. Vihalemm. Süvaintervjuu. Õppematerjal kursuse “Meedia ja kommunikatsiooni uurimismeetodid raames”.

Intervjueerimine

Meedia ja kommunikatsiooni uurimismeetodid

Anu Masso, lektor (PhD)

Tiiu Taur, assistent (MA)

Kevadsemester 2011

Kolm põhistrateegiat

- Infovahetuse stimuleerimine
  - Selle tagab vaid osalt intervjuu kava disain ja varem valmismõeldud abiküsimused, aga olulisem on...
  - ...aktiivne kuulamine, spontaansed abiküsimused ja teemavahetused
  - Järjekord pole oluline, võib teemablokke ümber paigutada vastavalt sellele, kuidas jutt jookseb
- Kontroll
  - Vältida, et vastaja jääb liiga pikalt meelisteemale “kinni” (mitteverbaalsed, harvem verbaalsed võtted).
- Kokkuvõtte tegemine
  - Teema resümeerida, küsida kas on täiendusi.

Teema alustamine

- Võimaldage vastajal omi mõtteloogikaid terviklikult välja tuua
  - Vältige omapoolset märksõnade “etteütlemist”, laske need vastajatel sõnastada.
  - Konkreetsemad alateemad võib ette anda pärast seda, kui on “kaardistatud” süsteem vastaja peas.
  - *Küsida, mis seostub alateemaga vastaja jaoks, paluda loetleda rida tunnuseid*
  - *Seejärel võib küsida nii vastaja poolt väljatoodud kui kavas oleva tunnuse kohta*

Teema arendamine

- Teema arendamine
  - Vastaja peaks saama rääkida oma unikaalsetest probleemidest ja ideedest.
  - Küsida konkreetsete olukordade kohta (mida vastaja ütles, mida tegi), vältida hinnaguid ja üldistusi.
  - Küsida võimalikult palju näited.
- Aktiivne kuulamine
  - Iga järgmine küsimus tuleb vastusest.
  - Nt paluda täpsustada vastaja poolt öeldut, paluda mõtet edasi arendada. Küsides viidata vastaja poolt kasutatud sõnadele, mainitud olukordadele, inimestele, olukordadele.

Aktiivse kuulamise tehnikad 1

- Selgitamine ehk täpsustamine
  - Küsimuse vormis, kasutatakse pärast intervjueeritava ebaselget sõnumit.
  - *Palun kas sa räägiksid lähemalt... kas sa seletaksid, mida sa sellega mõtled, palun täpsusta veel...*
- Näidete küsimine
  - Olukordade vms kohta, et vastajat paremini mõista.
  - *Mida Sa tavaliselt selles situatsioonis teed?*

Allikas: Dagmar Kutsar (2006)

Aktiivse kuulamise tehnikad 2

- Parafraseerimine ehk ümbersõnastamine
  - Informandi sõnumi sisu korratakse oma sõnadega.
  - *Kui ma sinust õigesti aru sain, siis...*
- Reflekteerimine ehk peegeldamine
  - Informandi tunnete või sõnumi sisu afektiivse osa kordamine.
  - *Sa ütlesid enne, et tunned muret...*
- Summeerimine ehk kokkuvõtmine
  - Võetakse kokku mitu sõnumit, sõnumi erinevad osad.
  - *Sa mainisid mitut...palun täpsustame igaüht neist....
Kas soovid veel midagi lisada?*

Allikas: Dagmar Kutsar (2006)

Aktiivse kuulamise tehnikad 3

- Toetamine
  - Et intervjuueeritav avaldaks rohkem informatsiooni.
  - *See, mida Sa rääkisid oli väga huvitav, palun täpsusta...Mida Sa veel selle kohta oskad öelda?*
- Motiveerimine
  - Mitte-verbaalne: noogutamine, ülesmärkimine, sama poosi võtmine.
  - Verbaalne: *oleme jõudnud poole peale, meie intervjuu hakkab varsti lõppema...*
- Teema vahetus
  - *Räägime sellest veel hiljem, praegu aga sooviksin täpsustada...*

Allikas: Dagmar Kutsar (2006)

Intervjuu andmestiku vormistamine

- Transkriptsioon
  - Lindistatud intervjuu kirjutatakse sõna-sõnaliselt üles. Pole kindlat reeglit põhjalikkuse astme kohta.
- Lühikokkuvõtte iga kontakti kohta
  - Intervjuu algusesse lisatakse intervjueeritava tausta-andmed (nt sugu, vanus, tüüpi kuuluvus), intervjuu situatsiooni kirjeldus (nt intervjuu koht) jms.
- Anonüümsuse tagamine
  - Intervjuu üleskirjutusest jäetakse välja konkreetsed nimed, kohad jms delikaatsed andmed, mis võimaldavad lugejal intervjueeritavat ära tunda.

Tüüpvead intervjuerimisel: lühivastused

- Ei pöörata tähelepanu vastustes sisalduvatele vihjetele, mis võimaldaksid teemat edasi arendada (ollakse liialt kinni küsitluskavas).
  - Jäädakse rahule üldhinnangutega ning antakse ette märksõnu, millele vastaja pole viidanud.
- Kas Sulle on narkootikume pakutud?
  - Otse...vist ei ole
  - Kas Sul endal on piisavalt informatsiooni narkootikumide kohta? Arvad, et tead kõike, mida teadma peaks?
  - Ei
  - Aga midagi ikka tead?
  - Jah
  - Kust see info pärit on?
  - Koolist ja...
  - Kas kodus ka räägitakse?
  - Ei...mu ema pole mulle rääkinud...aga noh, ikka ju kirjutatakse ka väga palju sellest...mitte aint koolist
  - Nii et meediast ka?

Tüüpvead intervjuerimisel: ei lasta vastajal juhtumit ise avada

- Intervjuerija püüab jutu põhjal ise kiiresti järeldusi ja üldistusi teha, selle asemel et lasta vabalt meenutada tervik-juhtumit ja seda siis koos analüüsida.

- Kuidas te selle firma üldse nagu leidsite? Et kas te saite informatsiooni mingite tuttavate käest või ...?
- Mina sain ajalehekuulutuse kaudu ... informatsiooni.
- Kas te nagu sihipäraselt otsisite või teil jäi lihtsalt silma, et oli mingi kirevam reklaam või?
- Ee... ei, juhuslikult, peab ütlema.
- Aga, kas te mingisuguseid teisi turismifirmasid ka üldse kaalusite või ... kohe võtsite selle esimesena?
- Eee, ... võtsin ... tingi ... soodsate tingimuste tõttu.
- Aa, ... tähendab siis tee lugesite ka mingisuguseid teisi reklaame?
- Jaah, seal kõrval oli ka ... palju teisi.
- Aga mida te nagu ... oskate öelda, ... kui te neid reklaame nägite ... ee, kas siis otsus tuli selle põhjal teil rohkem, et ... milline oli üldine maine selle turismifirmal. Ee või, ... või just see sooduspakkumine, ... et hinnaliselt või te vaatasite rohkem, et milliseid teenuseid üldse pakutakse, et valisite selle põhjal või? ... Mille põhjal otsuse langetasite (küsiteja naeratab)

Tüüpvead intervjuerimisel: ei küsita täpsustusi

- Küsija ei julge/ei taipa täpsustada, kes on Jüri
- Kasutatakse asesõnu nähtuste kohta, mille tähendus pole eelnevalt avatud
- Küsitakse üldist hinnangut, mitte personaalset kogemust
- Milline on sinu ettekujutus inimesest, kes kasutab rohkem narkootikume, on sõitlane?
- *Nagu Jüri. Ta näeb positiivne välja. Käib ja särab igal pool, on oma eluga rahul*
- Aga mida sina sellest arvad?
- *Mul ükskõik, kuni ta mulle võlgu ei ole*
- Mida muidu, arvad narkootikumidest?
- *Liigub igat asja... narkootikumid on no suhteliselt kõik pahad ja ega ei tarvita ka eriti*

Tüüpvead intervjuerimisel: öeldakse “soovitav” vastus ette

- Ümbersõnastamine hea aeg-ajalt, aga vastaja käest tuleb küsida, “kas ma sain õigesti aru Sinust”
- Missugused on need positiivsed ja negatiivsed mõjud, mis tarbimisega kaasneksid?
- - *Positiivsetest mõjudest ei olegi nagu midagi eriti, et ainult korraks on hea tunne võibolla enda arvates tal, aga negatiivsetest on tal ikka tervis halb, läheb riiakaks ja korrapäratuks, et noh negatiivseid, neid on nii palju*
- Tulevane elu kannatab selle all. Aga kes tarbivad kõige enam ja kuna nad alustavad?

Iseseisvaks lugemiseks

- Moodle's aine kodulehel:
  - Fail: Intervjueerimine_naited

T. Vihalemm. Intervjuude näidised. Õppematerjal kursuse “Meedia ja kommunikatsiooni uurimismeetodid raames”.

Tähtajad ja tööde esitamine

- Parandatud tööd saadaval moodle's kodutöö 4a foorumis.
- Õppejõud kirjutab töö faili sisse omapoolsed kommentaarid ja algusse resümees, kas a) kavaga võib minna intervjuud tegema, b) kava tuleb parandada ja uuesti üles laadida (uus tähtaeg: 21.02).
- Parandatud kavad laadida üles moodlesse kodutöö 4a foorumisse, failinimesse lisada laiend "Kava_uus"
- Kui uuesti esitatud kava korrektseks valmis, võib asuda intervjuud tegema.

5.kodutöö B osa

- Iga rühma liige viib läbi intervjuu ühe määratletud valimi liikmega (kui grupis 2 inimest, peavad mõlemad tegema 2 intervjuud; üksi olles tuleb teha 3 intervjuud).
- Intervjuudest tuleb teha üleskirjutus ning need üles laadida: moodle's kodutöö 4b foorumisse.
- Üleslaadimise tähtaeg: **28.02.**
  - NB! Hilinenud tööde eest automaatselt 2 punkti maha.

Standardiseerimata intervjuu analüüs

Meedia ja kommunikatsiooni uurimismeetodid

Anu Masso, lektor (PhD)

Tiiu Taur, assistent (MA)

Kevadsemester 2011

5. kodutöö C osa

Iga rühmaliige individuaalselt:

- Teeb grupi kõigi intervjuude üleskirjutuste baasil vabalt valitud aspektist (alateemast) lähtuvalt intervjuude analüüsi.
- Analüüsi pikkus (ühe alateema lõikes) max 5 lk. Tööd laadida moodle'sse foorumisse "IV kodutöö C-osa".
- Õppejõud hindab analüüsi (5-pallises süsteemis) ja annab kirjaliku lühikommentaari.
- Üleslaadimise tähtaeg: **7.03?**

Intervjuu andmestiku vormistamine

- Transkriptsioon
  - Lindistatud intervjuu kirjutatakse sõna-sõnaliselt üles. Pole kindlat reeglit põhjalikkuse astme kohta.
- Lühikokkuvõtte iga kontakti kohta
  - Intervjuu algusesse lisatakse intervjuueeritava taustaandmed (nt sugu, vanus, tüüpi kuuluvus), intervjuu situatsiooni kirjeldus (nt intervjuu koht) jms.
- Anonüümsuse tagamine
  - Intervjuu üleskirjutusest jäetakse välja konkreetsed nimed, kohad jms delikaatsed andmed, mis võimaldavad lugejal intervjuueeritavat ära tunda.

Analüüsi üldpõhimõtted

- Iseloomulik rangete reeglite puudumine.
  - Statistiliste reeglite asemel olulisem loovus, avatus andmete analüüsimisel.
  - Jälgida eetilisi reegleid (nt viidata allikatele, jätta nimed välja jms).
  - Andmete analüüsimiseks tuleb proovida andmetest “distantseeruda”. *Mida vastaja ütles? Mida öeldu tähendab?*
  - Tekstist otsitakse teatud hoiakute, argumentatsiooni vms mustreid. Mustrid pole otseselt välja öeldud intervjuueeritavate poolt, vaid need on uurija poolt sõnastatud analüütilised kategooriad ehk koodid.

Analüüsi käik

1. Teksti kodeerimine

- Teksti aktiivse lugemise teel leitakse, mida intervjuu käigus öeldi või kuuldi.
- Märgitakse üles märksõnad ehk koodid, mis peegeldavad tekstis öeldut.

2. Koodisüsteemi ülesehitamine

- Koodid korrastatakse loogilisse (hierarhilisse) süsteemi.

3. Koodide kirjeldamine

- Koode kirjeldatakse väidete vormis, väiteid illustreeritakse väljavõtetega intervjuudest.

4. Tulemuste kokkuvõtmine ja selgitamine

- Väidete seostamine püsitatud uurimisküsimuste ja – probleemidega.

Intervjuude kodeerimine I

- Koodid on kokkuleppelise tähendusega nimetused, mille abil eristatakse kogutekstis teatud analüüsiühikud (tekstiosad).
- Eesmärgiks on hõlbustada andmestikus orienteerumist, anda võimalus käsitleda teatud küsimusi, teemasid üle kogu materjali.
- Kodeerida võib lauseid, tervet tekstilõiku (nt teatud argumentatsiooni käiku), väljendeid ja sõnu.

Intervjuude kodeerimine II

- “Avatud kodeerimine” (Strauss, Corbin 1998), st kodeerija peab olema avatud. *Mida öeldu tegelikult tähendab? Kuidas öeldust aru saada?*
- Selekteerida ja koguda kokku kõik tekstilõigud, mis seostuvad teatud korduvalt esinevate võtmesõnade ja teemadega.
- Vaadata üle kogu materjal, leidmaks võtmesõnade ja intervjuu alateemade erinevaid variante (variatiivsust) vastanute kõnes, nende endi poolt kasutatavaid väljendeid samade asjade kohta ning hilisemaid sama teema arendusi muude küsimuste juures.

Koodide tüübid

- Kirjeldavad ehk nimetavad koodid
  - Koodid on sõnastatud võimalikult intervjuu küsimuse või vastaja teksti lähedaselt (vastaja poolt öeldu sõnastamine nõ oma sõnadega).
- Tõlgendavad ehk analüütilised koodid
  - Erinevad kirjeldavad koodid võib koondada veidi abstraktsema või suurema üldistustasemega koodide alla.
- Konstruksioonid ehk mustrid
  - Sõnastatakse seletus (kas märksõna või lühida narratiivse jutustuse vormis), mida ollakse avastanud materjali uurides.

Nt: võõrkeel kui kultuuriline kapital versus sotsiaalne kapital.

Allikas: Miles, Huberman (1994)

• Seal on farmil siis oma arvuti, ja ja oma see Possu programm, mis on Jõudluskontrolli Keskuse poolt välja töötatud. Siis ma sisestan need näidud sinna farmi arvutisse ja edastan nad siis... eee selle interneti teel siis Jõudluskontrolli keskusse. Jõudluskontrolli keskuses iga nädal, iga neljapäev hinnatakse siis aretusväärtusi.

Kood: Internet kui töövahend

• Ajalehti ma nii väga ei loe, aga... siin Maalehte ma olen ikka vahest lugend, mõnd huvitavamad artiklit, mis on siin... vaja olnud siin. Ei ole ju niipalju aega, et siin hakata neid lugema... siin vaja muid asju teha... vanasti sai ikka nende filmide tutvustusi vaadatud. Ära ikka otsid, kui vaja on.

Kood: Internet infoallikana

Allikas: Kelt (2006)

Näide II

• *Ma saan koondada kõik farmi andmed omale nagu koju või... ja mul on kõikides farmides nagu ülevaade. Et algul meil nagu oli teine programm, DB-planeri programm ja... seal nagu sellist internetiga andmeedastust ei olnud. Et sai nagu selle disketiga siis tuua koju andmed, ja nagu siis... eee ... aga see ei olnud noh nagu üldse ... nagu kuu aega olid andmetest kogu aeg maas.*

Kood: Internet kui andmebaas

• *No oli jah. Algul seal jooksis ju kogu aeg kõik asjad kokku ja ja jamasid oli kui palju. .... Ja kõik võõras asi ja ei oska... ei julgend ju ... ei julgend ju katsuda või tähendab läbi tehagi neid asju, selle pärast et ... et... nojah, ma ei mäletagi enam, aga jamasid oli kuipalju.*

Kood: Internet (tehnoloogilise) hirmu allikan

Näide III

• *No ma ei tea... ei ole, siin meil on ju see viirusetõrje programm pääl ja ta siin kogu aeg (naerab) kogu aeg neid siin... laseb läbi, ütleb et ei leidnud ühtegi viirust.*

Kood: Internet ohuallikana

• *Nooh tööalaselt ja... no siis mõned asjad ka nagu need elektri maksmine ja pangaülekanded ja oma pangaarveid vaadata ja...*

Kood: Internet asjaajamistoimingute lihtsustajana

Meili saata ja ... meili lugeda ja... Tütar ikka vahel saadab... ja... ja alles saatsin Rootsi sugulastele kaardi ja... Aga ma ei ole suur kirjutaja.

Kood: Internet suhtlemisvahendina

Analüüsiühik I

- Analüüsiühikuks sõna või rida
  - Huvi all on intervjueeritava definitsioonid uuritava nähtuse kohta.
  - *Nt naiste soorolle analüüsides vaadata, milliseid sõnu kasutatakse (nt koduperenaine, karjäärinaine jms).*
- Analüüsiühikuks lause või mõte
  - Uuriija tähelepanu köidab teatud väljend või mõte tekstis.
  - *Nt kood 1: **naiste eelis teenindussfääris**, kood 2: **stereotüüp: naiste väiksem võimekus***
/.../ Mingid teenindajad ma arvan, kuskil poes , ma ei kujuta ette /.../ kosmeetika alal, aga neid ameteid ei tule kohe nii eriti palju. Sellised lihtsamad tööd nagu, mis ei nõua mingit erilist mõtlemist väga palju või oskusi /.../

Analüüsiühik II

- Analüüsiühikuks terve intervjuu
  - *Kas intervjuude hulgas on eristatav teatud tüpologia? Kas intervjuu tervikuna esindab teatud tüüpilist juhtumit?*
  - Tüübi iseloomustamine ning tüübi olulisuse selgitamine eeldab siiski eelnevat teksti kodeerimist rea, lause või mõtte kaupa. St tuleb koodide (ning vastavate tekstiosade) alusel näidata, mille poolest eri rühmad tüpoloogias erinevad/sarnanevad.

Allikas: Strauss, Corbin (1998)

Analüüsi liigid

- Horisontaalne *versus* vertikaalne analüüs
  - Horisontaalses analüüsis [ingl.k. *case-by-case analysis*] võrreldakse ühe vastaja vastuseid läbi intervjuu.
  - Vertikaalse analüüsi [ingl.k. *cross-case analysis*] korral kogutakse konkreetse teema kohta kõik tekstiosad kokku eri intervjuudest, võrreldakse ühte teemat eri intervjuude lõikes.
- Manifestne *versus* latentne analüüs
  - Manifestne analüüs tähendab, et uurijat huvitavad eelkõige otseselt väljaöeldud, nähtavad tekstiosad.
  - Latentne analüüs vaatab öeldu emotsionaalset rõhuasetust, grammatilist struktuuri, tähendusi (nt otsese või kaudse kõneviisi kasutamine, negatiivsete või positiivsete emotsioonide väljendamine)

Koodide seostamine I

- Koodide seostamise raamid
  - **Situatsiooni definitsioon**, st kuidas inimesed mõistavad, selgitavad uuritavat teemat, olukorda.
  - **Protsess**, st teatud sündmuste jada vastaja poolt nähtuna. Aga ka individuaalsed strateegiad, st milliseid teid kasutavad soovitu saavutamiseks.
  - **Perspektiivid**, st kuidas intervjueeritav jagab konkreetset mõtlemisviisi teistega. Kuidas üldiselt kujutatakse ette suhteid inimeste, nähtuse jms vahel.
  - **Suhted, sotsiaalne struktuur**, mitme isiku omavaheline vastasmõju, vastasseisud (ka stereotüübid teiste kohta).

Koodide seostamine II

- Koodide seostamise ehk konstruktsioonide loomise käigus paneb uurija analüüsi käigus kujunevatele ja omavahel teatud kindlas seoses olevatele materjaliosadele oma nimetused.
  - Koodide valikul, aga ka tüpoloogiate nimetamisel on aluseks eelnevad teoreetilised teadmised või varasemad empiirilised tööd.
  - Tüpoloogiat või struktuuri luues pööratakse tähelepanu nn tühjadele tüüpidele, st struktuurist väljajäävale materjalile. Selle alusel hinnatakse ka kriitiliselt loodud süsteemi adekvaatsust.

Koodide seostamine III

- Koodide seostamise viisid
  - Võrrelda teksti osasid ning rühmitada vastajad mingi olulise teema järgi (*nt huvi lugemise vastu*).
  - Teha kahe koodi risttabel, st kahe teema või omaduse samaaegne esinemine ühe intervjuu tekstis või ühe intervjuu samas lõigus (maatriks).
  - Otsida tekstist kohad, kus räägitakse sama teema ajalisest järgnevusest (*nt intervjueeritava huvi lugemise vastu NL ajal, praegu ja tulevikuproгноos enda või laste lugemishuvi suhtes*).
  - Luua tüpologia, omavahel kombineerides horisontaalse ja vertikaalse analüüsi elemente (*nt lugemishuvi seostatuna vastaja oskuste, teadmiste, tegevustega*).

Näide I

- Eesti keeles ma olin suhteliselt selline vilets kogu aeg ja **vene keeles olin ka vilets** aga inglise keeles oli hästi hea õpetaja meil.../.../ vahepeal natukene **õppisin rootsi keelt, kuna olen seal Rootsi kirikus** siis seal oli selline võimalus...aga ma jätsin selle asja pooleli. Ei saa hakkama selles mõttes ei...lihtsalt ei jõua.../.../ siis muidugi meie selline **massidemaailma valitsev inglise keel** ja saksa keel on meil siin ka kogu aeg.../.../ **Rumeenia, bulgaaria, slovaki, sloveeni, tšehhi, poola...no poola keelega on veel mingeid kontakte....**Ei jõua nagu haarata seda seal, see on nagu huvitav pesa seal. No nad on ju siin lähedal tegelikult aga lähedased asjad on ka sageli kaugel.../.../ Ja jaapani keel siis....hmhmh... noh saan aru ja natukene räägin ja natukene kirjutatan ka aga õppida on väga palju /.../ No tegelikult see **orientaalne teema on väga laeitu** /.../

MILLISTEST TEGURITEST SÕLTUB VÕÕRKEELTE “KASU” INIMESELE?

Kas suure või väikese
rääkijaskonnaga keel?

- Suur keel – kasulik
- Väike keel – sõltub kontekstist (*nt kui on kontakte konkreetse maaga*).

Näide II

KUIDAS VÕÕRKEELTE OLULISUST ÜLDSE TÕLGENDATAKSE?

- Üldiselt on võõrkeeli vaja õppida.
- Konkreetse võõrkeele tähendus sõltub konkreetse maa representatsioonist meedias.
- Võõrkeelte õppimine ei pruugi vähendada “hirmu/ebakindluse” tunnet konkreetse kultuuri ees.

	Usub, et linnaareng on tulevikus positiivne	Loodab, et tulevikus hullemaks ei lähe
Skeptiline linnavalitsusel/ärimeeste suhtes	Unistaja: <i>Ta [Laine Jänes] on ju linnapea, ta ju otsustab...temale ju alluvad need arhitektid ja muud taolised. (4M42) Ta [Tartu] läheb ilusamaks ja.. mõnusamaks ja... ja toredamaks. (3N44)</i>	Skeptik: <i>kui mõni [linnavalitsuse] arhitekt, peaarhitekt vastu rääkis, see löödi minema ja kohe võeti uus loll asemele ja ehitati, mida tahetakse (5M49). Eriti vist midagi lõhkuma ei hakata (5M49)</i>
Pole skeptiline	Usaldaja: puudub	Alluja: <i>Kindlasti nad täiesti suvaliselt ei pane et...ikka mõeldakse läbi, aga...vanad, need majad siin, võiks ära remontida. No kindlasti on neid klaasmaju veel rohkem, et siis need vanad võibolla ei naistari enam silma.. (2N</i>

Näide IV

<p>I tüüp: teadlik ja suunatud lapsepõlvkodu Intervjuud nr 7,9</p>	<p>II tüüp: osaline eeskuju lapsepõlvkodus Intervjuud nr 1,8</p>	<p>III tüüp: teadvustamata eeskuju lapsepõlvkodus Intervjuud nr 3,5,10</p>	<p>IV tüüp: vastuoluline ajaviiteline kodune eeskuju Intervjuud nr 2,4</p>	<p>V tüüp: koduse eeskuju puudumisel Intervjuu nr 6</p>
<p>Väga suur lugemus, soositakse üldist positiivset meelsust raamatute ja lugemishuvi suhtes.</p>	<p>Väga suur lugemus, lugemine kui hobi + lugemine kui harituse näitaja.</p>	<p>Lugemisharjust eriliselt ei tähtsustata, kuid iseloomulik suur huvi kirjanduse vastu.</p>	<p>Lugemine meelelahutuslik tegevus, negatiivne varjund lugemisharjustuse suhtes.</p>	<p>Lugemine kui meelelahutus. Väga negatiivne suhtumine lugemisharjustuse suhtes.</p>

Allikas: *Vissel* (2006)

Tulemuste vormistamine I

- Objektiivne analüüs eeldab tulemuste detailset kirjeldust ja uurija selgitusi.
  - Iga koodi tähendus seletatakse lahti koos seda illustreerivate tsitaatidega. Tulemused esitatakse teksti ja ülevaatlike tabelite vormis (nt tüpoloogiad).
- Analüüsi lisades tuleb esitada kogu materjal süstematiseeritud kujul.
  - Esitatakse kogu koodisüsteem, lisaks koodide nimekirjale tuuakse ära kõik tekstiosad, mis antud koodiga on seotud.
  - Koodisüsteem luuakse tavaliselt pärast kogu materjali ülevaatamist, lähtuvalt materjali struktuurist; töö eesmärkidest ning töö teoreetilistest lähtekohtadest

Tulemuste vormistamine II

- Võrdlused
  - Tekstis võrrelda omavahel konkreetse teema kohta antud eri hoiakuid, emotsioone, tegevusi jms.
- Tabelid ja maatriksid
  - Üksikute koodide võrdlus indiviidide lõikes esitada tabeli, koodide-vahelised seosed esitada maatriksitena, tüpoloogiate kirjeldusena vms.
- Skeemid ja kirjeldused
  - Konstrueerida teatud juhtumi loogiline jada või näidata analüütiliste koodide omavahelisi seoseid, kas skemaatiliselt või kirjeldava tekstina.
- Teoreetiline muutus
  - Nähtuse teatud uudsete tõlgendusviiside või aspektide otsimine.

Tulemuste vormistamine III

- Tsiteerimine
  - Ühe konkreetse üldkoodi juures tuua välja erinevad viisid, kuidas vastajad on teemat käsitlenud. Võib vastajaid rühmitada argumentatsiooniviiside sarnasuse/erinevuse alusel.
  - Viidata võrdselt kõikidele intervjuudele (mitte vaid ühele kõige ilmekamale).
  - Uurija väidete tõestamiseks esitada lühikesed väljavõtted intervjuudest muutmata kujul.
  - Intervjueeritava tekst eristada uurija väidetest (nt kursiivis vms viisil).

1.2 LUGEMISHUVI LAPSEPÕLVES

1.int	See oli kindlasti ilukirjandus. No ma arvan, et ikkagi on sarnasust, et lugesime ka luuletusi ja tolle aja kuumi kirjandusteoseid nagu seda praegugi tehakse.
2.int	Vanasti ma ikka praktiliselt iga õhtu lugesin. Kui pere oli paigas, laps magas, siis ma lugesin, seda, mis kätte sain. Enamvähem ikka kõik lugesin läbi, mis sellel ajal ilmusid, no mitte päris kõike, aga ikka enam-vähem. Rohkem ikka eesti, muidugi. Tammsaare ja vana eesti klassika.
3.int	Astrid Lindgreni raamatud ja Mary Poppins meeldis tohutult, see oli tohutu lemmik, seda olen ma mingi kümme korda lugenud. Ja siis „Onu Remuse jutud” – see oli kergem lugemine. Sellised muinasjuturaamatud- Vennad Grimmid, siis mingi liri muinasjuttude kogumik ja põhikooli 8-9 klassis tuli Eduard Bornhöhe.

Valiidsus ja reliaablus

- Reliaablus ehk usaldusväärsus
  - Vajadus tõestada lugejatele, et analüüs ja tulemused oleksid usaldusväärsed; teisel uurijal peab olema võimalus jõuda samadele tulemustele.
  - Reliaabluse tagab süstemaatilisus andmete kogumisel, analüüsimisel ja tulemuste esitamisel (nt et koodid kataksid kogu analüüsitava materjali).
- Valiidsus ehk kehtivus
  - Tuleb näidata, et küsimused või instrumendid mõõdavad seda, millest ollakse huvitatud.
  - Valiidsuse tagab kindel intervjuu läbiviimise viis (aktiivne kuulamine).

Tüüpvead intervjuude analüüsimisel

1. Palju analüüsimata tsitaate

- **Mis on üldiselt õppelaenu võtmise ajendiks?**
- **INT1** - „Suurem osa minu tutvusringkonnast võtab seda ikkagi õppemaksu tasumiseks. Sest noortel pole korraga nii suurt summat korraga välja käia, kui pole ka vanemaid, kes toetaksid. ... Samas tean ka paari inimest, kes on selle eest omale läpakad ostnud ja üks sõber käis reisimas. Eks see on soodsate tingimustega laen, mida igaüks kasutab enese harimise huvides erinevalt. ...”
- **INT2** - „Eks ikka õppemaksu jaoks ja mõni võtab võibolla niisama ühikas elamiseks või nii.”
- **INT3** - „Õppelaenu tasumiseks ja lõbutsemiseks ja ostetakse asju, mida muidu pole võimalik osta. No ma arvan, et see on nii ja naa. Kui käid riiklikus koolis, siis võtad lõbutsemiseks või vahendite ostmiseks ehk sülearvuti. Aga kui erakoolis, siis eks see õppelaen kulub enamuse õppemaksu tasumisele.”
- „Tol hetkel oli see raha nagu rusikas silmaauku. Ilma selleta poleks kindlasti hakkama saanud.”
- **INT4** - ”... Et ma lähtusin õppemaksust, ma võtsin selle maksimumsumma, nii nagu see kasvas, nii ma selle võtsin.”
- ”Paljud noored ju võtavad seda selles mõttes läbimõtlemata lihtsalt kulutamiseks, ostavad mingisuguseid mõttetuid asju ja selles mõttes siis loomulikult ei ole see äärmiselt vajalik. Aga teisest küljest ma saan aru ka osadest inimestest, kes ei võta seda näiteks õpper eesmärgil ja nad ei võta seda ka elamiskuludeks.”

- Teha kõigepealt üldine ülevaade, siis minna spetsiifilisemalt erinevate koodide juurde. Ühekorraga tuua 1-2 samale koodile vastavat tsitaati ning välja tuua omapoolne järeldus, olulisemad märksõnad-tunnused autortekstis.
  - **I kirjeldavam stiil:**
- Üldine tendents on intervjueeritavate arvates ikkagi sinna suunda, et õppelaenu võetakse õppemaksu tasumiseks. Kuid ei välistata ka seda varianti, et õppelaenu kasutatakse niisama "(lahedamaks) ära elamiseks", või mõne kasuliku ja vajalikuma asja ostmiseks.
  - **II interpreteerivam stiil:**
- Vastajad tõid välja mitut tüüpi kulusid, mida õppelaenu tasutakse – õppemaksu tasumine või õppevahendite soetamine (nt sülearvuti), aga ka meelelahutuslikud ostud (nt reisirahad) ja olmekulusid (ühikas elamine).
- Õppemaksu tasumist peeti enamlevinud põhjuseks laenu võtta, eriti kõrge õppemaksu või vanemate toetuse puudumise korral. Näiteks:
  - „Suurem osa minu tutvusringkonnast võtab seda ikkagi õppemaksu tasumiseks. Sest noortel pole korraka nii suurt summat korraka välja käia, kui pole ka vanemaid, kes toetaksid. ... (INT 1)
  - Kui käid riiklikus koolis, siis võtad lõbutsemiseks või vahendite ostmiseks ehk sülearvuti. Aga kui erakoolis, siis eks see õppelaenu kulub enamuse õppemaksu tasumisele. (INT3)

2. Interpretatsioon ainult ühe eristava tunnuse baasil, teised tunnused jäetud tähelepanuta

- Analüüsija toob välja ühe tunnuse, tsitaatides avaldub aga suurem tunnuste varieeruvus.
- Üldine tendents on intervjuueeritavate arvates ikkagi sinna suunda, et õppelaen võetakse õppemaksu tasumiseks. Kuid ei välistata ka seda varianti, et õppelaenu kasutatakse niisama "(lahedamaks) ära elamiseks", või mõne kasuliku ja vajalikuma asja ostmiseks.

Tsitaatide varieeruvus

- **INT1** - „Suurem osa minu tutvusringkonnast võtab seda ikkagi **õppemaksu tasumiseks**. Sest noortel pole korraga nii suurt summat korraga välja käia, kui pole ka vanemaid, kes toetaksid. ... Samas tean ka paari inimest, kes on selle eest omale **läpakad** ostnud ja üks sõber käis **reisimas**. Eks see on soodsate tingimustega laen, mida igaüks kasutab **enese harimise huvides** erinevalt. ...”
- **INT2** - „Eks ikka **õppemaksu** jaoks ja mõni võtab võibolla niisama **ühikas elamiseks** või nii.”
- **INT3** - „**Õppelaenu tasumiseks** ja **lõbutsemiseks** ja ostetakse asju, mida muidu pole võimalik osta. No ma arvan, et see on nii ja naa. Kui käid riiklikus koolis, siis võtad lõbutsemiseks või **vahendite ostmiseks** ehk **sülearvuti**. Aga kui **erakoolis**, siis eks see õppelaen kulub enamuse õppemaksu tasumisele.”
- „Tol hetkel oli see raha nagu rusikas silmaauku. Ilma selleta poleks kindlasti hakkama saanud.”
- **INT4** - ”... Et ma lähtusin õppemaksust, ma võtsin selle maksimumsumma, nii nagu see kasvas, nii ma selle võtsin.”
- ”Paljud noored ju võtavad seda selles mõttes **läbimõttlemata lihtsalt kulutamiseks**, ostavad **mingisuguseid mõttetuid asju** ja selles mõttes siis loomulikult ei ole see äärmiselt vajalik. Aga teisest küljest ma saan aru ka osadest inimestest, kes ei võta seda näiteks **õppemaksu tasumise eesmärgil** ja nad ei võta seda ka elamiskuludeks.”

Soovitused

- Eristada kõik tsitaatides esiletoodud aspektid, alustades põhitunnusest (laenu otstarve) ja lõpetades vastajate-poolsete hinnangute ning üldistustega (need võib tõsta ka muudesse analüüsi osadesse).
- Laenu otstarve:
  - Õppemaksu tasumine
  - Õppevahendite soetamine (sülearvuti)
  - Lõbustused (reisid)
  - Olmekulud (ühikas elamine)
- Vastajate tõlgendus õppelaenu olemuse kohta:
  - Soodne laen, mida kasutada enese harimiseks laiemas mõttes
  - Õppelaenu kui võimalus lubada asju, mida muidu ei saa endale lubada
- Vastajate hinnangud
  - Vajalik toimetulekuks
  - Mitte tingimata vajalik (võetakse kergemeelselt)

3. Analüüsija meelevaldsed üldistused

- Analüüsija teeb omapoolse kokkuvõtva ümberjutustuse, seda tsitaatidega kinnitamata
  - Analüüsides erinevaid küsimusi jäi silma, et kõik vastajad teadsid, mida nad oma elult ootavad ja seda peegeldasid ka vastused. Nad grupeerusid kindlalt usklikeks või mitteusklikeks. Kristlastel oli küllaltki sarnane maailmapilt. Nende elu toetub Piiblile ja seda nad südames ka järgivad igapäevases elus. Humanitaar- ja reaallala tudengid olid pigem saatuse ja iseenda uskujad. Nad eitasid seda, et keegi teine saaks nende elu mõjutada.
- Analüüsija annab vastajale/vastusele otse või kaudselt (halvustavaid) hinnanguid:
  - Sallimatuses on süüdi venelaste vähene soov õppida riigikeelt, nende suur kuritegevus.

3. Analüüsija meelevaldsed üldistused

- Tsitaadid ei kinnita analüüsija poolt tehtud järeldust, on mitmeti-tõlgendatavad. Sageli põhjuseks ka ähmane autoritekst.
  - Domineerivad teemad vastajate arvates Eesti meedias olid samuti vastakad. Teemade puhul tuleb jällegi mängu isiklik kogemus, mis teemad rohkem huvitavad neid oled ka suuteline rohkem vastu võtma, kuid vastumeelsed teemad hakkavad kohe silma ja eristub nende paljusus.
    - No nüüd olid need valimised. Valimisi sai vaadatud. Ma ei teagi, mis ennem seda oli. Aaa, see pronkssõdur ka jah. (nr1, naine, 71a)
    - No see vastavalt olukorrale kindlasti. Jah, mis nüüd võib tulla siis..see suur on ju möödas (nr2, naine, 69a)
    - Poliitika ja seks, kõik käib nende ümber (nr3, naine, 72a)

3. Analüüsija meelevaldsed üldistused

- Tsitaadid ei kinnita analüüsija poolt tehtud järeldust, kuna lisaks asjakohastele tsitaatidele on analüüsija koormanud teksti antud alateemasse mittepuutuvate või halva intervjuerimistehnika tõttu “tühjaks” jäänud arvamustega.
  - Ajalehtede usaldus on samuti varieeruv. Lähtudes lugemise kogemusest on usaldus väga isiklik. Siinkohal on oluline, kes kui palju on meedia poolt petta saanud ja samas ka kuidas osatakse usaldust tekitada ja kas see on üles leitud.
    - *Ma olen ikka siiamaan Postimehe peal olnud*
    - *Mina usaldan Postimeest*
    - *Õhtulehe võtan, siis mõne asja kohta mõtled küll, kas nüüd uskuda või mitte*
    - *No näiteks Eesti Ekspressi ma ei loe, aga miks ma ei loe, ma ei tea, ma ei oska öelda. Tütar telli või ostab, küsisin ka, miks ta ostab seda üldse... (nr2, naine, 69a)*
    - *Koeru Kaja, vallaleht, seda juba tead kas on vale või õige. Seega on leht ka minu silmis kõige usaldusväärsem (nr3, naine, 72a)*

4. Kvantifitseerivad järeldused

- Vastajaid/arvamusi hakatakse loendama, omavahelist vahekorda võrdlema
  - Esimene hüpotees peab paika, kuna 75% kõrgharidusega või seda omandavatest inimestest seostavad näkki pärimusega või hindavad tema välimust selliseks, mis on levinud folklooris.
  - Öppelaenu võtmisel ja selle kaalumisel ei mõjutanud kahte intervjuueeritavat oma otsuse tegemisel sõbrad. Seda peetakse ikkagi niivõrd isiklikuks otsuseks, et niisama naljapärast sellist laenu endale kaela ei võeta. Samas kahe intervjuueeritava puhul ei selgunudki, kas neid mõjutasid või ei mõjutanud sõbrad ja lähedased.
- Intervjuude tulemusi hakatakse laiendama kogu potentsiaalsele sihtrühmale
  - Meie eakaaslased pole tänapäevases materialistlikus maailmas vaimsust täiesti kõrvale jätnud.
  - Siit võib välja lugeda, et noored (eriti riigiteadusi õppivad) peavad oluliseks oma hääle andmist ning tahavad Eesti arengusse kaasa aidata.

4. Kvantifitseerivad järeldused

- Kvantitatiivsele lähenemisele omase sõnastuse kasutamine
  - Analüüsima korrelatsiooni õppetaseme ning hinnangu vahel...
  - Lemmik ajakirjaniku tiitli meie väikeses küsitluses sai „Meie” saatejuht Maire Aunaste, kes kogus populaarsust oma südamlikkuse ja hea kaastunde oskusega ja väga hea sobivusega oma saate rolli.

Muud

- Tsiteeritakse ka lühivastuseid ja loendeid
- Kistakse üksikväide esitamise kontekstist välja
Tsiteeritakse kogu aeg ühte vastajat (kuigi tehtud on mitu intervjuud)
- Koodid pole eristatavad (või puudub kommentaar nende eristatavuse kohta)

Kood 1: üliõpilasesindus ei ole suutnud ennast tõestada

Kood 2: esindus on tagasihoidlik.

- Eristamata on intervjueeritava ja uurija väited

Kõik taustapiltide ja helinate tellijad liigitatakse pubekateks või noorteks.

- Puudub vastus uurimisküsimusele